

Зоряна Годунок

РОЛЬ БУКБЛОГІНГУ У ФОРМУВАННІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ ПІСЛЯ ПОВНОМАСШТАБНОГО ВТОРГНЕННЯ РОСІЇ В УКРАЇНУ

Букблогінг у статті розглядається як діяльність, яка виконує низку важливих функцій, пов'язаних не лише із популяризацією читання серед різних груп населення України та за кордоном, що відповідає, зокрема, Розпорядженню Кабінету міністрів України «Про схвалення Стратегії розвитку читання на період до 2032 року», зокрема в межах Стратегічного напрямку II. Формування звички і потреби в читанні. Читання як тренд; але й із формуванням національної ідентичності, що відбувається, зокрема, через публічне читання й обговорення певних українських та україномовних книг, які включають українські наративи.

Ключові слова: *букблогінг, букблогери, національна ідентичність, соціально значущі ініціативи, читання.*

Zoryana Godunok

THE ROLE OF BOOKBLOGGING IN THE FORMATION OF NATIONAL IDENTITY AFTER RUSSIA'S FULL-SCALE INVASION OF UKRAINE

Bookblogging in the article is considered as an activity that performs several important functions related not only to the popularization of reading among various groups of the population of Ukraine and abroad, which corresponds, in particular, to the Order of the Cabinet of Ministers of Ukraine «On Approval of the Strategy for the Development of Reading for the Period Until 2032», in particular within the framework of Strategic Direction

II. Formation of the habit and need for reading. Reading is a trend, but it also affects the formation of national identity, which occurs, in particular, through public reading and discussion of specific Ukrainian and Ukrainian-language books that include Ukrainian narratives.

Keywords: *bookblogging, bookbloggers, national identity, socially significant initiatives, reading.*

Формування ідентичності загалом є складним і тривалим процесом, пов'язаним із тим, які зв'язки і з якими групами реалізує індивід, які цінності він розуміє і приймає як пріоритетні, а також як він сприймає та інтерпретує навколишній світ та власний досвід у ньому. У психології ідентичність пов'язана з поняттям Я-концепції, запропонованим К. Роджерсом та А. Маслоу. Е. Еріксон наголошував на тому, що ідентичність формується через взаємодію особистості з навколишнім соціальним середовищем. Дж.Г.Мід вказував на те, що людина діє в межах певного набору ролей, які вона відіграє в суспільстві, і саме цей набір впливає на її особистість. А З. Бауман говорить про так звану плинну ідентичність, що пов'язано з процесом глобалізації, і це «є не лише характеристикою сучасної людини, але і своєрідним викликом, з яким стикається особистість в спробі знайти сенс і стійкий підмуток у світі, де все тече і ніщо не залишається незмінним» (Гречкосій).

Національна ідентичність є одним з елементів складної й багатозарової ідентичності людини. Поняття національної ідентичності є складним і комплексним, воно охоплює певну кількість компонентів, як-от мову, культуру, історичну пам'ять, певні цінності, традиції, символи, які об'єднують індивідів у певну спільноту. Націю можна тлумачити як «уявлену спільноту», за Б. Андерсоном, у межах якої її члени, навіть не знаючи більшості одне одного, відчувають глибокий горизонтальний зв'язок.

Важливим елементом реалізації національної ідентичності є наративи, поширювані, повторювані й відтворювані різними засобами на різних платформах, які 1) інтегрують ті цінності, які еднають певних індивідів у спільноту, 2) визначають місце «Я», «Ми», «Вони», їх ролі й функції, позиції одне щодо одного, 3) творять їхню спільну історію, 4) є основою для формування

національного міфу та національної пам'яті. Тож вони задають рамки для інтерпретації минулого, сьогодення й формування спільного бачення майбутнього. Практичний вимір української національної ідентичності максимально реалізувався на початку повномасштабного вторгнення росії на територію України в лютому 2022 року і проявився такими процесами, як 1) системне й послідовне артикулювання певних наративів (наприклад, про боротьбу за свободу), 2) кристалізація цінностей (свободи, любові до батьківщини, солідарності тощо) у певних діях, наприклад, волонтерстві, 3) акти відмови від прослуховування / перегляду російського контенту, відтепер маркованого як чужий та ворожий, отож, перегляд позиції щодо росіян («Вони») – і, природно, глибше усвідомлення позиції щодо себе («Я», «Ми»).

Книги як засіб збереження й передачі культурної спадщини – акумулювання національної пам'яті – і трансляції цінностей, які об'єднують, займають чільне місце в процесі формування національної ідентичності. Так, розширення ринку української та перекладеної українською мовою книги, активна робота над виданням текстів сучасних українських авторів й авторок, порушення теми української національної ідентичності в численних текстах художньої та нехудожньої літератури, створення майданчиків для обговорення таких текстів формують міцний культурний базис.

Для української букспільноти (читачів загалом і книжкових блогерів, які читають книги й знімають / пишуть контент книжкової чи навколочитової тематики на різних платформах) період від початку повномасштабного вторгнення росії в Україну в лютому 2022 року став переломним: певна частина букблогерів перейшла на говоріння українською мовою й читання винятково українських чи перекладених українською мовою книг; загалом зросла кількість українських букблогерів в усіх соціальних мережах; вони стали ініціаторами певних акцій і процесів, які мали значний вплив на кристалізування національної ідентичності. У часи війни українські букблогери є не просто оглядачами літератури, а носіями інформаційного фронту – через книги вони репрезентують національні наративи, артикулюють історичну пам'ять, сприяють упровадженню мовної політики.

Букблогінг став альтернативним простором літературної критики, яка надає додаткової цінності певним текстам, але, насамперед, патріотичного виховання та громадянської активності. Тут важливими можуть бути численні розіграші книг, ініційовані винятково букблогерами або спільно з окремими видавництвами, за донат на певні військові потреби; публічні здавання російських та російськомовних книг на макулатуру з подальшою передачею коштів на потреби ЗСУ; або ініціативи з даруванням книг військовим, які лікуються у шпиталях.

Системно блогери реагують і на національні свята чи відзначення, на зразок Дня скорботи та вшанування Захисників та Захисниць, загиблих у полоні (28 липня), і публікують навколо/книжкову інформацію, яка тематично й настроєво відображає дух події (наприклад, рекомендацію до передзамовлення книги від The Ukrainians «Оленівка. Злочин. Пам'ять. Поламана система»).

Варто відзначити ще й символічний вимір репрезентації національної ідентичності. Так, деякі блогери в ютубі послідовно, із випуску у випуск, наприкінці кажуть подяки «усім нашим захисникам», як, наприклад, Ksenia Kellerman, що виконує кілька функцій: 1) ця фраза несе певний смисловий та емоційний акцент, суголосний із суспільною ситуацією: віддячити, віддати шану нашим захисникам; 2) повторювана раз у раз, вона стає знайомою й навіть запам'ятовуваною аудиторією; 3) вона перетворюється на лозунг, який єднає аудиторію в певній емоції й певному меседжі.

Отож, на сьогодні українська індустрія книжкового блогінгу реалізує не лише розважальний чи пізнавальний контент, книжковий блогер став культурними інфлюенсером, який, зокрема, сприяє утвердженню Стратегії розвитку читання на період до 2032 року «Читання як життєва стратегія» (Розпорядження, 2025) і формуванню національної ідентичності. Завдяки книжковому блогінгу реалізується стратегія культурного спротиву, м'якої сили в політиці популяризації української книги та мобілізації свідомої громадськості.

Крім того, букблогери ініціюють низку соціально значущих акцій, волонтерських проєктів, які залучають додаткові ресур-

си, зокрема й фінансові, на допомогу українським військовим. Це надає їхній діяльності й більш практичний вимір, бо в такий спосіб – через конкретні дії й ініціативи – вони ідентифікують себе, формують навколо своєї дії певну спільноту, читацьку, але й значно більше – свідому своєї громадянської та національної позиції.

Використані джерела:

1. Гречкосій Р. М. Людина в об'єктиві досліджень постнекласичної науки. URL: <http://www.baltijapublishing.lv/omp/index.php/bp/catalog/download/588/15814/33372-1?inline=1>.

2. Розпорядження кабінету міністрів України «Про схвалення Стратегії розвитку читання на період до 2032 року «Читання як життєва стратегія» та затвердження операційного плану її реалізації на 2023–2025 роки»: від 11 лютого 2025 року. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/KR230190?an=1>.

3. Ksenia Kellerman. URL: <https://www.youtube.com/@KseniaKellerman>.